

MAÇA KIZI PUŞKİN

RUSÇADAN ÇEVİREN

ATAOL BEHRAMOĞLU

www.iskenderiyekutuphanesi.com

Maça kızı gizemli bir felaket habercisidir. -En yeni fal kitabından-

Ve yağmurlu, kapanık

Havalarda sık sık

Toplanırlardı;

-Tanrı günahlarını bağışlasın!-

Büyük kumar oynarlardı.

Ve kazanır

Ve tebeşirle

Yazarlardı.

Böylece, yağmurlu, kapanık havalarda

Ciddi bir tavırla

Uğraşırlardı.

Bir gün Atlı Birliği muhafızlarından Narumov'un salonunda iskambil oynuyorlardı. Uzun kış gecesi fark ettirmeden geçip gitti ve sabahın saat beşinde yemeğe oturuldu. Kazananlar büyük bir iştahla yiyor, yitirenler boş tabaklarının karşısında dalgın dalgın oturuyorlardı. Fakat şampanya ortaya çıkınca sohbet canlandı, herkes yiyip içmeye başladı. Ev sahibi:

- Ne durumdasın Surin? diye sordu.

- Her zamanki gibi yitirdim tabii. Şanssız olduğumu kabul etmeliyim: Mirandol zekice oynuyor, hiçbir zaman hırslanmıyor, hiçbir mantıksız davranışta bulunmuyorum. Ama yine de yitiriyorum işte!

- Demek bir kerecik olsun ayartılmıyor, bir kerecik olsun floşa gideyim demiyorsun ha?.. Şaşıyorum şu senin iradene.

Konuklardan biri, orada bulunan genç mühendisi göstererek:

- Peki Hermann'a ne dersiniz! dedi. Ömründe eline iskambil kâğıdı almamış,

ömründe ağzından bir "pot" sözü çıkmamış ama, saat beşlere kadar bizimle oturup oyunumuzu seyrediyor!

Hermann:

- Kumar çok ilgimi çekiyor, dedi. Fakat gereğinden daha çoğunu kazanmak ümidiyle kendime gerekli olanı gözden çıkarabilecek durumda değilim.

Tomski:

- Hermann Alman'dır, bu yüzden de hesabını bilir, işte hepsi bu! diyerek düşüncesini belirtti. Fakat aklımın ermediği biri varsa, o da büyükannem Kontes Anna Fedotovna'dır.

- Nasıl? Ne bakımdan? diye bağıştılar. Tomski:

- Büyükannem nasıl oluyor da firavun oyununa katılmıyor, akıl erdiremiyorum! diye sürdürdü sözlerini.

Narumov:

- Şaşılacak ne var bunda? diye sordu. Seksen yaşındaki kocakarı da varsın kumar oynamayı versin!

- Öyleyse onun hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz siz?

- Yoo! Bir şey bildiğimiz yok doğrusu!

6

- Sahi mi? Dinleyin öyleyse:

"Büyükannemin bundan altmış yıl önce Paris'e gittiğini ve orada büyük bir hayranlık uyandırdığını bilmeniz gerek. La Venüs Moscovite'i (*) görmek için halk peşinden koşarmış. Richelieu de kur yaparmış ona. Büyükannemin yeminle anlattığına göre, yüz bulamadığı için, az kalsın canına kıyıyormuş adam. Kadınlar firavun oyunu oynarlarmış o zamanlar. Bir gün sarayda, söylendiğine göre, Orleans Dükü'ne büyük miktarda para ütülmüş büyükannem. Eve dönünce, yüzündeki yapma benleri ve jüponlu etekliğini çıkararak dedeme durumu anlatıp parayı ödemesini emretmiş. Merhum dedem, anımsayabildiğim kadarıyla, büyükannemin baş uşağı gibi bir şeydi. Yangından korkar gibi korkardı ondan. Fakat yitirilen miktarın korkunçluğunu görünce akli başından gitmiş, koşup hesaplan getirmiş, yirmi yıl içinde yarım milyon ruble harcadıklarını kanıtlayıp Paris çevresinde Moskova çevresi ve Saratov köylerine sahip bulunmadıklarını belirterek bu parayı ödemeyi kesinlikle reddetmiş. Büyükannem de ona bir şamar aşketmiş ve dedemin gözden düşüşünün bir belirtisi olarak o gece yalnız başına yatıp uyumuş. Verdiği bu ailevi cezanın onu yola getirdiğini umarak ertesi gün kocasını yanına çağırtmış ama, bakmış ki dedem Nuh diyor peygamber demiyor. Yaşamında ilk kez, kocasıyla mantık çerçevesi içinde konuşmaya ve ona açıklamalarda bulunmaya tenezzül etmiş. Alttan alarak,

her borcun bir olmadığını, bir prensle bir arabacı arasında fark bulunduğunu kanıtlayıp onu utandıracağını umuyormuş. Nerdee! Dedem ayak diremekte devam etmiş. Olmaz da olmaz! Büyükannem ne yapacağını şaşırılmış. Çok ilginç bir adamla şöyle bir tanışıklığı varmış. Hakkında bir sürü inanılmaz şey anlatılan Kont St. Germain'in adını işitmişsinizdir. Bu adamın, kendisine Gezginci Yahudi süsü verdiğini, kendisini yaşam iksiri, kimya taşı gibi şeylerin bulucusu olarak gösterdiğini bilirsiniz. (*) Onu bir şarlatan sayarak alaya alırlardı.

Casanova da anılarında bu adamın casus olduğundan söz eder. Fakat St. Germain, bütün bu esrarengizliğine karşın, saygıdeğer bir görünüşe sahip ve topluluk içinde son derece centilmen bir kimseymiş. Büyükannem onu hâlâ deli gibi sever ve hakkında saygısızca bir söz edildiğini işittiği zaman öfkelenir. Büyükannem, St. Germain'in büyük bir servete sahip olduğunu biliyormuş. Ona başvurmaya karar vermiş ve bir pusula yazarak bir an önce gelmesini rica etmiş. Bu yaşlı ve tuhaf adam hemen gelmiş, gelir gelmez de büyükannemin sel gibi akan gözyaşlarıyla karşılaşmış. Büyükannem, kocasının barbarlığını en kara renklerle betimledikten sonra, konta, tüm ümidini onun dostluğuna ve centilmenliğine bağladığını bildirmiş.

St. Germain düşünceye dalmış. Sonunda, büyükanneme şunları söylemiş: 'Size bu miktarı sunarak hizmette bulunabilirim. Fakat borcunuzu ödemediğiniz sürece içinizin rahat etmeyeceğini biliyor, bu bakımdan da sizi yeni kaygılara düşürmek istemiyorum. Bir yol daha var: Yitirdiğiniz parayı yeniden kazanabilirsiniz.' Büyükannem:

'Fakat sayın kont, hiç paramız olmadığını söylüyorum size.' diye yanıtlamış onu. St. Germain:

'Paraya gerek yok,' diye sözlerini sürdürmüştü. 'Şimdi lütfen beni dinleyin.' Bunu söyledikten sonra da, herbirimizin sahip olmak için çok şey feda edebileceğimiz sırrını büyükanneme açmış..."

Genç kumarcılar kulak kesildiler. Tolski çubuğunu ateşledi, bir nefes çekti ve sözlerini sürdürdü:

"Büyükannem hemen o akşam Versailles'da, au jeu de la Reine (*) boy göstermiş. Kasa, Orleans Düküymüş. Büyükannem borcunu ödemediği için usulca özür dileyip bahane olarak uydurduğu küçük bir hikayeyi anlatmış ve dükün karşısına, oyuna oturmuş. Üç kart çekip birbiri arkasına sürmüş. Kartların üçü de kazanmış ve büyükannem zararını tamamen çıkarmış." Konuklardan biri:

- Uydurma! diyerek görüşünü belirtti. Bir üçüncüsü:
- Kartlar hileli olamaz mı sanki? diye söze karıştı. Tomski ciddi bir tavırla:
- Sanmam, diye karşılık verdi. Narumov:
- Bak hele! dedi. Üst üste kazanacak üç kartı kestirebilen bir büyükannen var ve sen şimdiye kadar ondan sırrını elde edemedin ha?

Tomski:

- Nasıl elde edeceksin birader! diye karşılık verdi. Birisi de babam olmak üzere dört oğlu vardı büyükannemin. Dördü de iflah olmaz kumarcılar oldukları halde, sırrını hiçbirine açmadı. Herhalde onlar için, hatta benim için hiç de fena bir şey olmazdı bu. Fakat amcam Kont İvan İlyiç bana ne anlattı bakın, hem de şerefiyle temin ederek: Hani şu milyonlarca rubleyi batırarak yoksulluk içinde ölen merhum Çaplitski vardı ya, işte o, gençliğinde, galiba Zoriç'e, üç yüz bin lira kadar bir para ütölmüş. Ümitsizlik içinde kıvranıp duruyormuş. Gençlerin haylazlıklarını hiçbir zaman hoş görmeyen büyükannemin nedense Çaplitski'ye acıyacağı tutmuş. Ona, birbiri arkasına sürmesi gereken üç kart söylemiş ve bir daha ömrünün sonuna kadar kumar oynamayacağına şeref sözü almış. Çaplitski hemen alacaklısına koşmuş, oyuna oturmuşlar. Çaplitski birinci karta elli bin sürmüş ve kasayı kazanmış. Sonra bir pot, bir pot daha derken, zararını çıkardığı gibi üstelik kâra da geçmiş...

- Fakat, yatalım artık: Saat altıya çeyrek var.

Gerçekten de hava ağarmaya başlamıştı. Gençler son kadehlerini yuvarlayıp dağıldılar.

"Il parait que monsieur est decidement pour les suivantes." "Que voulez-vous, madame? Elles sont plus fraiches." (*) -Sosyete de bir konuşma-

Yaşlı kontes *** tuvalet odasında, aynanın karşısında oturuyordu. Üç odalık kız vardı çevresinde. Birisi allık şişesini, öteki firkete kutusunu, üçüncüsü de ateş kırmızısı şeritlerle kaplı hotozu tutmaktaydı. Çoktan solmuş olan güzelliği konusunda kontesin en ufak bir iddiası yoktu ama, yine de bütün gençlik alışkanlıklarını sürdürür; 1770 yıllarının modasını titizlikle izler ve tıpkı altmış yıl öncesi gibi, uzun uzun, özene bezene giyinirdi. Kontes'in beslemesi olan genç bir kız da pencere kıyısına oturmuş gergef işlemekteydi. Bu sırada içeri giren genç subay Tomski:

- Merhaba grand'maman (**), bonjour, Mademoiselle Lise, dedi. Sizden bir dileğim var grand'maman.

- Nedir o, Paul?

- Size dostlarımdan birini takdim etmeme ve kendisini cuma günkü balonuza getirmeme izin verin.

- Doğrudan doğruya baloya getir onu, bana da orada takdim edersin. Dün akşam ***'lerde miydin?

- Elbette! Çok eğlendik. Saat beşe kadar dansettik. Yeletskaya o kadar güzeldi ki!

- İnsaf et, iki gözüm! Neresi güzel onun? Büyükannesi Prenses Darya Petrovna öylemiydi?.. Sahi, Prenses Petrovna şimdi çok yaşlanmış olmalı, öyle değil mi?

Tomski dalgın bir tavırla:

- Ne yaşlanması? diye karşılık verdi. Öleli yedi yıl oluyor.

Genç kız başını kaldırıp delikanlıya bir işaret çaktı. Tomski, akranının ölümünün yaşlı kontesten gizlendiğini anımsayarak dudaklarını ısırıldı. Fakat kontes, kendisi için yeni

8

olan bu haber karşısında hiçbir aşırı tepki göstermedi.

- Öldü ha! Bilmiyordum! Huzura onunla birlikte kabul olunmuştuk. Takdim edildiğimiz sırada çariçe...

Ve kontes, hikayesini torununa yüzüncü kez anlattı. Sonra:

- Haydi Paul, yardım et de kalkayım, dedi. Lizanka, enfiye kutum nerede? ve tuvaletini tamamlamak üzere odalıklarla birlikte paravanın arkasına geçti. Tomski, genç kızla birlikte kaldı.

Lizaveta İvanovna sessizce:

- Kontese kimi takdim etmek istiyorsunuz? diye sordu.

- Narumov'u. Kendisini tanır mısınız?

- Hayır! Subay mı, sivil mi?

- Subay.

- Mühendis mi?

- Hayır! Atlı Birliği Muhafızı. Mühendis olduğunu da nereden çıkardınız? Genç kız güldü ve bir karşılık vermedi.

Kontes, paravanın arkasından:

- Paul, diye seslendi. Yeni bir roman gönder bana. Fakat şimdikilerden olmasın lütfen.

- Nasıl bir şey istiyorsunuz, grand'maman?

- Öyle bir roman olsun ki, roman kahramanı ne babasını, ne de annesini boğup öldürmesin. Suda boğulmuş cesetlerden de söz edilmesin. Suda boğulmuş insanlardan ödüm kopuyor!

- Bunların dışında roman yok şimdi. İster misiniz Rus romanlarından göndereyim size?

- Rus romanı var mı sahiden?.. Gönder iki gözüm, hemen gönder.

- Hoşça kalın, grand'maman, acele işim var... Hoşça kalın Lizaveta İvanovna!. Narumov'un mühendis olduğunu da nereden çıkardınız?

Tomski bunları söyleyerek tuvalet odasından çıktı. Lizaveta İvanovna yalnız kalınca elindeki işi bırakıp pencereden dışarıya bakmaya başladı. Az sonra sokağın bir kıyısında köşedeki evin arkasından çıkan genç bir subay belirdi. Genç kızın yanakları kızardı ve yeniden işine koyulup başını kanaviçenin üzerine eğdi. Kontes de o sırada tamamen giyinmiş olarak çıktı ve Lizaveta'ya:

- Lizanka, söyle de arabayı koşsunlar, gezmeye çıkalım, dedi. Lizaveta gergef işlemeyi bırakıp kalkarak işlerini toplamaya koyuldu. Kontes:

- Ne o, anacığım! Yoksa sağır mı oldun! diye bağırdı. Git, çabucak arabayı koşmalarını emret.

Genç kız usulca:

- Başüstünel dedi ve sofaya doğru koştu.

Bir uşak içeri girerek Prens Pavel Aleksandroviç'in gönderdiği kitapları kontese verdi. Kontes:

- Güzeel! dedi. Kendisine teşekkür ettiğimi söylersin. Lizanka. Lizanka! Nereye koşuyorsun, Allahaşkına?

- Giyinmeye gidiyorum.

- Giyinirsin anacığım, giyinirsin. Otur şuraya. Birinci cildi açıp yüksek sesle oku bakalım...

Genç kız, kitabı alarak yüksek sesle birkaç satır okudu. Kontes:

- Daha yüksek, daha yüksek! diye bağırdı. Ne oldu sana anacığım? Sesin mi kısıldı yoksa?.. Dur... Sandalyeni bana doğru yaklaştır bakayım... Biraz daha... Ha, oldu şimdi! Lizaveta İvanovna henüz iki sayfa okumuştı ki, kontes esnedi ve:

9

- Bırak şu kitabı! dedi. Ne saçma şey! Prens Pavel'e geri gönderip teşekkürlerimi bildirsinler... Araba ne oldu?

Lizaveta İvanovna sokağa göz atarak:

- Hazırlanmış, dedi.

- Niçin giyinik değilsin hâlâ? Her zaman beklemek zorunda bırakırsın beni! Artık bu kadarı da fazla kaçıyor anacığım.

Liza odasına koştu. Henüz iki dakika geçmemişti ki kontes olanca gücüyle çingırağı çalmaya başladı. Üç odalık kız kapıların birinde, uşak da öteki kapıdan koşarak içeri girdiler. Kontes onlara:

- Çağrıldığınız zaman niçin gelmiyorsunuz? dedi. Lizaveta İvanovna'ya kendisini beklediğimi söyleyin.

Lizaveta İvanovna sırtında açık bir giysi, başında şapkasıyla girdi. Kontes:

- Nihayet gelebildiniz, anacığım! dedi. Fakat bu ne biçim kıyafet! Niçin süslendiniz böyle?.. Kimin hoşuna gitmek istiyorsunuz?.. Peki, hava nasıl? Rüzgâr var galiba?

Uşak:

- Hayır kontes hazretleri! diye karşılık verdi. Hava çok sakın!

- Her zaman düşüncesizce konuşursunuz! Açın bakalım havalandırma penceresini! Gördünüz mü, rüzgâr esiyor işte! Hem soğuk var! Atlan çözsünler! Lizanka, gitmiyoruz. Boşu boşuna süslenmiş oldun.

Lizaveta İvanovna: "İşte benim yaşamım!" diye düşündü. Gerçekten de çok mutsuz bir varlıktı o. Dante, "el ekmeği acı olur, yabancı bir eşiğin basamaklarını tırmanmak zordur!" (*) der. Bir genç kızdan daha iyi kim bilebilir bunu? Kontes kötü ruhlu bir insan değildi kuşkusuz. Fakat sosyetenin şımarttığı bir kadın olarak başına buyruk; sevgileri geçmişte kalan, bugüne yabancı bütün yaşlı insanlar gibi de pinti, en soğuk cinsinden bencil bir kimseydi. Yüksek sosyetenin bütün boş kaygılarına o da katılır, balolar için tasalanır, balo gecelerinde de allıklanmış, eski moda giyinmiş olarak, balo salonunun biçimsiz, gereksiz bir süsü gibi bir köşede otururdu. Konuklar geleneksel bir töreni uygularcasına kendisini yerlere kadar eğilip selamlayarak yanından geçerler, bir daha da kimse kontesle meşgul olmazdı. Kimseyi kişisel olarak tanımadan ve protokol kurallarını sıkıca izleyerek, bütün kenti salonunda kabul ederdi. Sofada ve kızlar odasında oturan çok sayıda hizmetçisi bu ölmekte olan kocakarıyı durmadan tırtıklayarak ve istedikleri gibi yaşayarak semirip yaşlanmaktaydılar. Lizaveta İvanovna, evin çilekeşiydi. Çayı o koyar ve şeker tüketiminin fazlalığından ötürü azar ıstırdı. Kontese yüksek sesle roman okur, yazarın bütün hatalarının suçlusu o olurdu. Gezilerinde kontese eşlik eder, havanın ve kaldırımın bozukluğundan yine o

sorumlu tutulurdu. Kendisine bir maaş saptanmıştı, fakat bu hiçbir zaman tam olarak ödenmezdi. Buna karşılık, herkes gibi, yani pek az kişinin giyinebileceği gibi giyinmesi istenirdi. Sosyetedeki durumu çok acıktıydı. Onu herkes tanır, fakat hiç kimse fark etmezdi. Balolarda vis-a-vis (*) eksik olduğu zaman danseder, kadınlar tuvaletlerindeki bir yeri düzeltmek için tuvalet odasına gidecekleri zaman koluna girip onu da götürürlerdi. Onurlu bir kızdı. Durumunu bütün derinliğiyle hissediyor, sabırsızlık içinde çevresine bakarak kurtarıcısını aranıyordu. Fakat hoppaca uçarılıkları içinde bile hesaplılığı elden bırakmayan delikanlılar, ilgileriyle şereflelendirmiyorlardı onu. Oysa Lizaveta İvanovna bu delikanlıları çevresinde dolaştıran küstah ve soğuk genç kızlardan yüz kere daha tatlıydı. Çok kez cansıkıcı, görkemli salonları sessizce bırakarak, ağlamak için; bütün eşyası, üzeri duvar kâğıtlarıyla kaplanmış bir paravana, bir komodin, bir aynacık ve boyalı bir karyoladan ibaret olan, bakır şamdan içindeki yağlı bir mumun sönük sönük aydınlattığı odasına kapanırdı! Bu hikayenin başlangıç bölümünde anlattığımız akşamdan iki gün sonra ve şimdi

anlatmakta olduğumuz sahneden bir hafta

10

önce, Lizaveta İvanovna pencere kıyısında oturmuş gergef işlerken bir ara sokağa göz attı ve orada, gözlerini genç kızın penceresine dikmiş, hareket etmeden duran genç mühendisi gördü. Başını indirerek yeniden işiyle meşgul olmaya koyuldu. Beş dakika sonra yeniden göz attığında, genç subayın aynı yerde durmakta olduğunu gördü. Yoldan geçen subaylarla kırıştırmak gibi bir adeti olmadığı için sokağa bakmaktan vazgeçerek iki saat kadar başını kaldırmaksızın dikişiyle uğraştı. Öğle yemeğini getirdiler. Kalkıp gergefini toplarken gözü bir ara sokağa kaydıığında subayın hâlâ orada durmakta olduğunu gördü. Çok tuhafına gitti bu. Yemekten sonra pencereye yaklaşarak bir çeşit tedirginlikle sokağa baktığı zaman, subay orada değildi artık. Genç kız da bir süre sonra bu olayı unuttu...İki gün sonra arabaya binmek üzere kontesle evden çıktıklarında delikanlıyı yeniden gördü. Yüzünü nohut renkli kaputunun yakasıyla siperlemiş olarak aynı kapı aralığında duruyor, şapkasının altında kara gözleri parlıyordu. Lizaveta İvanovna nedenini kendisi de bilmeden ürktü ve açıklanamaz bir yürek çarpıntısı içinde arabaya oturdu. Eve döner dönmez hemen pencereye koştu. Subay bakışlarını genç kıza dikmiş olarak aynı yerde durmaktaydı. Merak içinde kıvranarak ve kendisi için son derece yeni bir duyguyla heyecanlanarak geri çekildi. Artık ondan sonra gün geçmedi ki genç adam belirli saatte evin pencereleri altında görünmesin. Onunla gene kız arasında önceden kararlaştırılmamış ilişkiler kuruldu. Liza her zamanki yerine oturmuş çalışırken delikanlının yaklaştığını hissediyor, her gün daha uzun süre bakıyordu ona. Bunun genç adamı çok mutlu ettiği anlaşılıyordu. Liza, gençlere özgü o keskin bakışla, gözleri karşılaştığı zaman genç adamın solgun yanaklarının nasıl çarçabuk kızarıverdiğini görüyordu. Bir hafta sonra delikanlıya gülümsedi...Tomski bir dostunu takdim etmek üzere kontesten izin istediğinde zavallı genç kızın yüreği küt küt atmıştı. Fakat Narumov'un mühendis değil de atlı birliği muhafızı olduğunu öğrenince patavatsızca sorusuyla sırrını uçan Tomski'ye belli ettiği için üzülmüştü. Hermann, ona küçük bir kapital bırakarak ölen Ruslaşmış bir Alman'ın oğluydu. Bağımsızlığını pekiştirmek gerektiğine kuvvetle inanmış bir kimse olarak, parasının faizlerine de dokunmaz, sadece maaşıyla geçinir, en küçük geçici heveslere bile kapılmazdı. Fakat içine kapalı ve onurlu bir delikanlı olduğu için arkadaşlarının eline onun bu aşırı tutumluluğuyla alay etme fırsatı pek az geçerdi. Güçlü tutkuları, ateşli bir düş gücü vardı. Fakat onu gençlerin düştükleri alışılmamış yanılgılardan koruyan bir irade gücüne

sahipti. Örneğin, kumara aşın bir düşkünlüğü vardı ama, kendi sözleriyle, durumun daha çok kazanmak ümidiyle kendisine gerekli olanı gözden çıkarmaya izin vermediği kanısında olduğu için elini hiçbir zaman iskambil kâğıtlanna sürmez, buna karşılık sabahlara kadar kumar masalannın arkasında oturarak hummalı bir heyecan içinde oyunun gidişini izlerdi.Üç kart hakkında anlatılan olay delikanlının muhayyilesini şiddetle etkiledi ve bütün bir gece aklından çıkmadı. Ertesi gün akşam üstü Petersburg'da dolaşırken de şu düşünceler geçiyordu aklından:

"Yaşlı kontes bana sırrını açmaz mı acaba? Ya da, kazanacak olan o üç kartı söylemez mi ki? Niçin denemeyeyim şansımı?... Huzuruna çıkar, sevgisini kazanır, belki de sevgilisi olurum... Fakat hep zaman isteyen şeyler bunlar. Oysa kontes seksen yedi yaşında; bir hafta sonra, iki gün sonra ölebilir!... Ya hikayeye ne demeli? Böyle bir şeye inanılabilir mi? Hayır: Tutumluluk, ölçülülük ve çalışkanlık; işte benim üç güvenilir kartım! İşte servetimi üç katına, yedi katına çıkaracak, bana esneklik ve bağımsızlık getirecek olan şeyler!"

İşte böylece fikir yürüte yürüte dolaşırken, Petersburg'un belli başlı sokaklarından birinde, eski yapı bir evin karşısında buldu kendini. Sokak arabalarla doluydu. Kupa arabaları evin aydınlatılmış kapısına yaklaşıyorlardı birbiri arkasına. Her dakika ya genç bir dilberin biçimli bacağı, ya şingirdayan mahmuzuyla bir subay çizmesi ya da çizgili bir çorap ve bir diplomat fotini uzanıyordu. Heybetli bir tavırla dikilmekte olan kapıcının yanından kürkler ve

11

mantolar çabuk çabuk geçip gidiyorlardı. Hermann durdu. Köşedeki bekçiye:

- Kimin evi bu? diye sordu. Bekçi:

- Kontes'in, diye karşılık verdi.

Hermann titredi. O şaşırtıcı hikaye yeniden kafasında canlandı. Ev sahibesini ve onun inanılmaz yeteneğini düşünerek evin çevresinde dolaşmaya başladı. Kendi sakin köşesine gecenin geç saatlerinde döndü. Uzun süre uyuyamadı. Uykuya daldığı zamansa düşlerini iskambil kâğıtları, yeşil bir masa, banknot desteleri ve fiş yığınları doldurdu. Köşeleri güvenle dönerek kart üstüne kart sürüyor, durmadan kazanarak altınları önüne yığıyor, banknotları cebine yerleştiriyordu. Ertesi gün geç saatlerde uyandığında, düşsel zenginliğinin yitişine üzülerken yeniden kentte dolaşmaya çıktı ve kendini yeniden Kontes'in evinin karşısında buldu. Sanki anlaşılmas bir güç onu oraya çekiyordu. Durup pencerelere bakmaya başladı. Bir kitap ya da bir iş üzerine eğildiği anlaşılan siyah saçlı bir başçık

gördü bunlardan birinde. Başçık kalktı. Hermann körpe bir yüz ve bir çift siyah gözle karşılaştı. İşte o dakika, delikanlının alın yazısı belirlendi.

"Vous m'crivez, mon ange, des lettres de quatre pages plus vite que je ne puis les lire." (*)

-Bir Mektuplaşmadan-

Lizaveta İvanovna giysisini ve şapkasını henüz çıkarmıştı ki kontes onu yeniden çağırttı, yeniden arabanın hazırlanmasını emretti. Evden çıktılar. Tam, iki uşak yaşlı kadını kaldırarak arabanın kapısından soktukları bir sırada, Lizaveta İvanovna tekerleğin yanbaşıda mühendisini gördü. Delikanlı, genç kızın elini yakaladı ve ödü kopan Lizaveta İvanovna daha kendini toparlayamadan gözden kayboldu. Bir mektup kalmıştı genç kızın elinde. Onu eldiveninin içine gizledi ve yol boyunca ne bir şey işitti, ne de gördü. Arabada giderken kontesin hiç durmadan soru sorma huyu vardı:

- Demin karşılaştığımız kimdi? Bu köprünün adı ne? O tabelada ne yazıyor? Lizaveta İvanovna bu kez düşünmeden tutarsız karşılıklar vererek kontesi kızdırdı.

- Ne oldu sana anacığım? Tetanosa mı tutuldun yoksa? İşitmiyor musun beni, anlamıyor musun?... Çok şükür, ne sesim hırıldıyor, ne de bunadım!

Lizaveta İvanovna dinlemiyordu onu. Eve döner dönmez odasına koştu, mühürlenmemiş bir zarf içindeki mektubu eldiveninden çıkarıp okudu... Tatlı, saygılı, sözcüğü sözcüğüne Almanca romanların birinden alınmış bir aşk itirafıydı bu. Fakat Lizaveta İvanovna Almanca bilmiyordu ve mektup hoşuna gitti. Lakin bir yandan da tedirgindi. Genç bir erkekle ilk kez gizli, sıkı fıkı ilişkilere giriyordu. Durumun yakışsızlığı korkutuyordu onu. Pervasız davranışından ötürü kendini azarlıyor, ne yapacağını bilemiyordu, pencere önüne oturmaktan vazgeçerek ve ilgisizlik göstererek genç subayın daha ileri gitme hevesini mi kırmalıydı? Mektubunu geri mi göndermeli, yoksa soğuk, kesin bir karşılık mı vermeliydi? Gidip kimseden akıl danışamıyordu. Ne bir dostu, ne de bir akıl hocası vardı. Sonunda, mektubu yanıtlamaya karar verdi. Yazı masasının başına geçip bir divit, bir kâğıt alarak düşünceye daldı. Mektubuna birkaç kez başlangıç yaptıysa da, hepsini yırtıp attı. İfadesini ya gereğinden çok hoşgörülü ya da gereğinden çok acımasız buluyordu. Sonunda kendisini hoşnut eden şu birkaç satırı yazabildi: "Niyetinizin dürüstlüğüne ve düşüncesizce bir davranışla beni incitmek istemediğinize eminim. Fakat tanışıklığımız böyle bir biçimde başlamamalıdır. Mektubunuzu size geri gönderiyor, hak etmediğim bir saygısızlıktan ötürü bundan böyle yakınmak zorunda kalmayacağımı umuyorum."

Ertesi gün Hermann'ın geldiğini gören Lizaveta İvanovna gergefinin başından kalkarak salona geçti, havalandırma penceresini açtı ve genç subayın çevikliğine güvenerek mektubu sokağa fırlattı.

12

Hermann koşup geldi, mektubu yerden aldı ve gidip bir pastaneye oturdu. Mühürü kopararak, kendi mektubunu ve Lizaveta İvanovna'nın yanıtını gördü. Beklediği de buydu zaten. Kafası çevirdiği dolapla dolu olarak eve döndü.

Bundan üç gün sonra, şeytan gözlü, küçük bir bayan, Lizaveta İvanovna'ya bir giyimevi mağazasının pusulasını getirdi. Lizaveta İvanovna yine bir masraf kapısıyla karşı karşıya olduğunu düşünerek kaygılı bir tavırla pusulayı açtı ve ansızın Hermann'ın yazısıyla burun buruna geldi.

- Yanılmışsınız cancağızım, dedi. Bu pusula bana yazılmamış. Cesur kız, yüzündeki kurnaz gülümsemeyi gizlemeden:

- Hayır, dosdoğru size yazıldı! dedi. Okuyun lütfen!

Lizaveta İvanovna pusulaya hızla göz gezdirdi. Hermann, buluşmalarını istiyordu. Lizaveta İvanovna bu isteğin hem çabukluğundan, hem de ileri sürülüş tarzından ürkerek:

- Olamaz! dedi. Hayır, gerçekten de bana yazılmamış bu! Ve mektubu küçükçük parçalara ayıncaya kadar yırttı. Küçük bayan:

- Eğer mektup size değildiyse, niçin yırttınız onu? dedi. Hiç olmazsa gönderene geri götürürdüm.

Küçük kızın bu iması üzerine Lizaveta İvanovna kızardı ve:

- Rica ederem cancağızım! dedi. Bundan böyle pusula taşımayın bana. Sizi buraya gönderene de, utanması gerektiğini söyleyin...

Fakat Hermann yılmadı, Lizaveta İvanovna her gün çeşitli yollarla gönderilmiş mektuplar alıyordu ondan. Bunlar Almanca'dan çevrilmiyordu artık. Hermann, tutkusuyla esinlenerek onları bizzat yazıyor, kendine özgü bir dil kullanıyordu. Hem sarsılmaz bir istek, hem de azgın bir düşgücünün başıboşluğu ifade ediliyordu bu mektuplarda. Lizaveta İvanovna artık onları geri göndermeyi düşünmüyor, okumaktan büyük bir zevk duyuyordu. Sonra o da yazmaya başladı ve pusulaları, gittikçe daha uzun, daha yumuşak mektuplara dönüştü. Sonunda, pencereden şu mektubu attı delikanlıya: "Bugün elçisinin balosu var. Saat ikiye kadar orada kalacağız. İşte size benimle başbaşa kalmanız için fırsat. Kontes ayrılır ayrılmaz adamlarının her biri bir yere dağılır. Sofada sadece kapıcı kalır ama, o da genellikle odasına çekilir. Saat on bir buçukta gelin. Doğrudan doğruya basamakları tırmanın. Eğer dış sofada biriyle karşılaşacak olursanız, kontesin evde olup

olmadığını sorun ona. Olmadığını söyleyeceklerdir. O zaman yapılacak bir şey yok. Geri dönmek zorunda kalacaksınız. Fakat büyük bir olasılıkla, kimse çıkmayacaktır karşınıza. Kızların hepsi bir odada toplanıp otururlar. Dış sofadan sola dönerek dosdoğru yürürseniz, kontesin yatak odasına gelirsiniz. Odadaki paravanın arkasında iki küçük kapı göreceksiniz. Sağdaki kapı, kontesin hiçbir zaman girmedığı çalışma odasına açılır. Siz soldaki kapıdan geçerek bir koridora çıkacaksınız. Oradaki dar, kıvrımlı merdiven, sizi benim odama ulaştırır."

Hermann belirli saatin gelmesini beklerken, bir kaplan gibi tir tir titriyordu. Saat akşamın onu olduğunda kontesin evinin önüne gelmişti bile. Berbat bir hava vardı. Rüzgâr uğulduyor, lapa lapa sulu bir kar yağıyordu. Fenerlerin donuk bir aydınlıkla parlattığı sokaklarda kimsecikler yoktu. Ara sıra, lagar beygirini sürerek, yolcu aranan, gecikmiş bir arabacının geçtiği oluyordu. Hermann'ın, sırtında sadece bir redingot vardı, fakat ne rüzgârı, ne de karı hissediyordu. Sonunda, kontesin kupa arabası getirildi. Hermann bir an için, samur bir kürke sarılı iki büklüm kocakarının, koluna giren uşaklar tarafından taşındığını; onun arkasından da; sırtına ince bir manto giymiş, saçları taze çiçeklerle süslenmiş olan besleme kızı gördü. Kapıları çarparak kapatılan araba, gevşek karın üzerinde ağır ağır yola koyuldu. Kapıcı evin kapısını örttü. Pencereler karardı. Hermann boşalan evin çevresinde dolaşmaya başladı. Fenere yaklaşarak gözlerini saatin yelkovanına dikip geri kalan dakikaların geçmesini bekledi. Hermann saat tam on bir

13

buçukta evin kapısındaki basamakları tırmandı ve pırıl pırıl aydınlatılmış bir antreye girdi. Kapıcı yoktu. Merdivenleri koşarak çıktı ve dış sofaya açılan kapıyı açtığı anda, lambanın altında, eski moda, kirlenmiş koltuklara uzanmış uyuyan bir uşakla karşılaştı. Hermann hafif, güvenli adımlarla onun yanından geçti. Salon ve konuk odası karanlıktı. Sadece, dış sofadaki lambanın ışığında hafifçe aydınlanıyorlardı. Hermann yatak odasına girdi. Eski tasvirlerle dolu ikona mahfazasının önünde, altın bir kilise kandili ölgün ölgün yanmaktaydı. Kumaşlarının rengi atmış koltuklarla, yastıkları kuş tüyünden, yaldızlan dökülmüş divanlar, Çin işi duvar kâğıtlarıyla kaplı duvarların kıyısına içler acısı bir simetri anlayışı içinde dizilmişlerdi. Paris'te m-me Lebrun tarafından yapılmış iki portre asılıydı duvarlarda. Bunların birincisi, kırk yaşlarında, al yanaklı, tombul, parlak yeşil üniformalı ve göğsü nişanlı bir adamdı; ötekisiyse, kartal burunlu, şakaklarından arkaya doğru taranmış pudralı saçlarında bir gül bulunan genç bir dilberi

canlandırırıyordu. Odanın köşe bucağı, porselenden çobancıklar, ünlü Leroy tarafından yapılmış masa saatleri, kutucuklar, şerit metreler ve geçen yüzyılın sonunda Montgolfier balonu ve Mesmer manyetimasıyla birlikte icat olunmuş çeşitli kadın oyuncaklarıyla doluydu. Hermann paravanın arkasına geçti. Burada küçük, demir bir karyola ve sağdaki çalışma odasına, soldaki koridora açılan iki kapı vardı. Hermann soldaki kapıyı açtı ve zavallı beslemenin odasına çıkan, dar, kıvrımlı merdiveni gördü... Fakat geri dönerek karanlık çalışma odasına girdi. Zaman yavaş yavaş ilerliyordu. Her taraf sessizlik içindeydi. Konuk odasındaki saat on ikiyi vurdu. Bütün odalardaki saatler birbiri arkasına on ikiyi vurdular. Sonra yeniden her yer sessizliğe gömüldü. Hermann soğuk sobaya yaslanmış, öylece duruyordu. Sakindi. Tehlikeli fakat gerekli bir girişimde bulunmaya karar vermiş bir adam gibiydi, kalbi düzenle atıyordu. Saatler önce sabahın birini, sonra ikisini vurdular ve Hermann yaklaşan arabanın gürültüsünü işitti. Elinde olmaksızın heyecanlandı... Araba yaklaştı ve durdu. Hermann, arabanın basamakları açıldığında çıkan sesi duydu. Evden bir gürültü yükseldi. Koşuşmalar, bağrışmalar işitildi ve ev aydınlandı. Kontesin üç eski odalığı koşarak yatak odasına girdiler. Kontes de yarı canlı bir halde odaya girerek Volter tipi koltuğa çöktü. Gözünü bir deliğe uyduran Hermann, yanından Lizaveta İvanovna'nın geçtiğini gördü. Merdiven basamaklarında onun telaşlı ayak seslerini işitti. Yüreğinde vicdan azabına benzer bir duygu uyandıysa da, hemen söndü. Delikanlı yine kaskatı kesildi. Kontes aynanın önünde soyunmaya başladı. Güllerle süslü hotozunu çıkardılar. Firketeler yağmur gibi yağdı. Sırmalı, san giysisi şişmiş ayaklarının dibine düştü. Hermann kontesin tuvaletinin tüm iğrenç sırlanna tanık oldu. Yaşlı kadın sonunda bir gecelik gömleği ve bir gece hotozuyla kaldı. Yaşına başına çok daha uygun düşen bu giyim içinde, daha az korkunç, daha az biçimsiz görünüyordu. Bütün yaşlı insanlar gibi kontesin de uykusuzlukla başı dertteydi. Soyunduktan sonra pencere kıyısındaki Volter tipi koltuğa oturdu ve hizmetçileri gönderdi. Şamdanları götürdüler, oda yeniden tek bir kandilin aydınlığında kaldı. Kontes sapsan bir hayalet gibi, sarkık dudaklarını oynatarak ve sağa sola sallanarak öylece oturuyordu. Bulanık gözlerinde en ufak bir anlam kırıntısı okunmuyordu. İnsan ona bakınca, bu korkunç kocakarının kendi istemiyle değil de, gizli bir galvanik elektrik gücünün etkisiyle sallandığını düşünebilirdi. Bu ölü yüz, ansızın, anlatılmaz bir biçimde değişti. Dudaklarının kımıldaması durdu, gözleri canlandı. Yabancı bir erkek duruyordu kontesin karşısında. Adam hafif ve anlaşılır bir sesle:

- Korkmayın, Tanrı aşkına korkmayın! dedi. Hiçbir kötü niyetim yok. Bir iyilikte bulunmanız için yalvarmaya geldim sadece.

Yaşlı kadın susarak ona bakıyor, hiçbir şey işitmemiş gibi görünüyordu. Hermann onun sağır olabileceğini düşünerek bu kez kulağına eğilip aynı şeyleri tekrar etti. Kocakarı susmakta devam ediyordu. Hermann.

- Kendinizden hiçbir şey yitirmeden, beni yaşamım boyunca mutlu kılabilirsiniz, diye

14

sözlerini sürdürdü. Üst üste üç kartı tahmin edebileceğinizi biliyorum...

Hermann durdu. Kontes kendisinden ne istendiğini anlamıştı galiba. Bir karşılık vermek

için sözcük arıyor gibiydi. Sonunda:

- Bir şakaydı bu! dedi. Yemin ederim ki bir şakaydı bu! Hermann sert bir tavırla:

- Şakayla filan ilgisi yok bunun! diye karşı çıktı. Zararını çıkarmasına yardım ettiğiniz Çaplitski'yi anımsayın.

Kontes gözle görülürcesine bozuldu. Yüz hatları, şiddetli bir iç sıkıntısı geçiriyormuşçasına karmakarışık oldu, Fakat yaşlı kadın az sonra yine eski duygusuzluğuna gömüldü. Hermann:

- Bu üç güvenilir kartı söyler misiniz bana? diye sürdürdü sözlerini.

- Kimin için saklıyorsunuz sırrınızı? Torunlarınız için mi? Onlar zaten zengin. Üstelik paranın değerini de bilmiyorlar. Sizin üç kartınız tutumsuz bir kimsenin ne işine yarar? Babasından kalan mirası korumasını bilmeyen insanı hiçbir şeytani güç yoksulluk içinde ölmekten kurtaramaz. Ben tutumsuz değilim. Paranın değerini bilirim. Kartlarınızı boşu boşuna kullanmış olmayacağım. Ne olur, söyleyin hadi!... Sustu ve heyecan içinde kontesin yanıtını bekledi. Kontes susuyordu. Hermann diz çöktü.

- Eğer yüreğiniz bir zamanlar aşk duygusunu tattıysa, yeni doğmuş bir bebeğin ağlayışı sizi bir kerecik olsun gülümsettiyse, eğer göğsünüzde bir zamanlar insansal bir şeyler çarptıysa, bütün bunların adına; zevcelik, sevgililik, analık duyguları adına, yaşamda kutsal bildiğimiz ne varsa hepsinin adına yalvarırım, reddetmeyin beni! Açın sırrınızı! Gizlemekle ne geçecek elinize?.. Belki bu sır, korkunç bir günah, sonsuz bir lanet, şeytani bir antlaşma taşıyordur yedeğinde...Düşünün ki, yaşlısınız, uzun süre yaşayacak değilsiniz; ben sizin günahınızı kendi

ruhuma üstlenmeye hazırım. Yeter ki sırrınızı açın bana. Düşünün ki, bir insanın mutluluğu sizin elinizde ve düşünün ki sadece ben değil, çocuklarım, torunlarım, torunları da sizi saygıyla anacak, bir azize gibi

kutsayacaklar... Tek bir sözcük çıkmıyordu yaşlı kadının ağzından. Hermann kalktı. Dişlerini sıkarak:

- İhtiyar cadaloz! dedi. Seni nasıl konuşturacağımı bilirim ben... Bu sözle birlikte cebinden bir tabanca çıkardı.

Tabancayı görünce kontes ikinci bir şiddetli iç sarsıntısı daha geçirdi, atıştan sakınmak istercesine başını eğip kolunu siper etti... Sonra sırt üstü yuvarlandı., ve hareketsiz kaldı. Hermann yaşlı kadının elini tutarak:

- Çocukluğu bırakın şimdi, dedi. Son olarak soruyorum: Bana bu üç kartı söyleyecek misiniz, söylemeyecek misiniz?

Kontes karşılık vermedi. Hermann onun ölmüş olduğunu gördü.

"7 Mai 18**

Homme şans moeurs et şans religion!" (*) -Bir Mektuplaşmadan.-

Lizaveta İvanovna sırtında henüz balo tuvaletiyle, derin düşünceler içinde odasında oturuyordu. Eve döner dönmez, gözlerinden uyku akarak hizmetine gelen odalık kızı kendi başına soyunacağını söyleyerek savmakta acele etmiş, yürek çarpıntıları içinde odasına çıkmıştı. Hermann'ı orada bulacağını umuyor, fakat istemiyordu bunu. Daha ilk bakışta, delikanlının gelmediğini anladı ve buluşmalarına engel olduğu için kadere teşekkür etti. Tuvaletini çıkarmadan oturarak bu kadar kısa bir zaman içinde kendisini böylesine uzaklara çeken olaylar dizisini anımsamaya çalıştı. Genç adamı pencereden ilk

15

kez görüşünden bu yana üç hafta bile geçmemişti ama, çoktan mektuplaşmaya başlamıştı onunla; ve delikanlı bir gece buluşması elde etmeye kadar vardırılabilmışti işi! Genç kız, sadece birkaç mektubundaki imzasından biliyordu onun adını. Ne konuşmuşlukları, ne sesini işitmişliği vardı... Ve bu akşama varıncaya kadar onun hakkında bir şey duymuş da değildi. Tuhaf şey! Aynı akşam baloda, her zamankinin aksine, kendisiyle değil de başkalarıyla kırıştıran genç Prenses Polina'ya karşı asık bir surat takınan Tomski, kayıtsızlık göstererek prenesten intikam almak için Lizaveta İvanovna'yı dansa kaldırmış, bitmek tükenmek bilmez bir dans olan mazurkaya başlamıştı onunla. Tomski dans boyunca, mühendis subaylara olan tutkunluğundan ötürü Lizaveta İvanovna'ya takılmış, onun tahmin edebileceğinden çok daha fazla şey bildiğini söyleyip durmuştu. Şakalardan bazıları öylesine isabetliydi ki, Liza, sırrının Tomski tarafından bilinip bilinmediği konusunda birkaç kere kuşkuya düşmüş ve gülerek:

- Kimden öğrendiniz bütün bunları? diye sormuştu. Tomski:

- Yabancı olmadığınız o bayın ahbabından; diye karşılık vermişti. Çok

ilginç bir adamdan!

- Kimmiş bu ilginç adam?

- Adı Hermann'dır.

Lizaveta İvanovna hiçbir şey söylememiş, fakat eli ayağı buz kesmişti...

Tomski:

- Gerçekten de romanlara yaraşır bir adamdır bu Hermann, diye sözlerini sürdürmüştü. Bir Napoleon profili, fakat bir Mephistopheles ruhu vardır onda. Eğer vicdanında en az üç cinayet yatmıyorsa, şaşarım doğrusu. Fakat, nasıl da sarardınız!...

- Başım ağrıyor da... Hermann.. şey., işte, her kimse., o adam ne söyledi size?..

- Hermann size yabancı olmayan ahbabının tutumundan hiç de hoşnut değil... Onun yerinde olsaymış, çok daha başka türlü davranırmış. Hatta bana öyle geliyor ki bu Hermann'ın sizde gözü var. Ahbabının sevda ah'larını hiç de kayıtsız dinlemiyor en azından!...

- Peki, beni nerede görmüş ki?

- Kilisede, belki de bir gezintide görmüştür!.. Kim bilir? Belki de siz uykudayken gelip odanızda görmüştür sizi; ondan her şey umulur...

Bu sırada oubli ou regret (*) sorusuyla yanlarına üç bayan gelmiş, Lizaveta İvanovna'yı ıstırap verici ölçüde meraklandırmaya başlayan konuşma yanda kalmıştı.Fakat Tomski'nin seçtiği bayan, Prenses'ten başkası olmadı. Prenses, salonda fazladan bir tur atarak, bir kere de sandalyesinin önünde fazladan dönüş yaparak Tomski'yle anlaşmanın yolunu bulmuştu. Yerine dönen Tomski'nin aklına ne Hermann, ne de Lizaveta İvanovna geldi artık. Yanda kalan konuşmalarına yeniden başlamak arzusuyla genç kızın içi içine sığmıyordu ama; mazurka sona erdi, yaşlı kontes de az sonra eve dönmek üzere kalktı. Tomski'nin sözleri mazurka gevezeliğinden başka bir şey değildi ama, hayalci genç kızı allak bullak etmişti bunlar. Tomski'nin çizistirdiği portreyle genç kızın hayalinde canlandığı portre benzeşiyor ve en yeni romanların yardımıyla artık hiçbir olağanüstülüğü kalmayan bu yüz, onun hayal gücünü hem ürkütüyor, hem büyülüyordu. Genç kız, çıplak kollarını haç biçiminde kavuşturmuş, henüz çiçeklerle süslü başını açık göğsüne eğmiş, öylece oturuyordu... Ansızın kapı açıldı ve Hermann içeri girdi. Liza titredi, ürkek bir fısıltıyla:

- Neredeydiniz siz? diye sordu. Hermann:

- Yaşlı kontesin yatak odasıdaydım, diye yanıtladı onu. Şimdi onun yanından geliyorum. Kontes öldü.

- Aman Allahım!... Neler söylüyorsunuz?.. Hermann:

- Hem de benim yüzümden öldü galiba, diye sözlerini sürdürdü.

Lizaveta İvanovna göz ucuyla delikanlıya baktı ve kulaklarında Tomski'nin sözleri çınladı: Bu adamın ruhunda en az üç cinayet yatmıyorsa, şaşarım doğrusu! Hermann pencere kıyısına, genç kızın yanına oturarak her şeyi olduğu gibi anlattı.

Lizaveta İvanovna dehşet içinde dinliyordu onu. Bütün o tutkulu mektupların, o ateşli isteklerin, o küstahça ve inatçı kollamanın, bütün bunların nedeni aşk filan değildi demek! Demek tek düşündüğü şey paraydı bu adamın! Onun arzularının ve mutluluğunun Liza'yla bir ilgisi yoktu! Zavallı besleme, bir haydutun, onun yaşlı velinimetini öldüren bir katilin gözü bağlı bir yardakçısından başka bir şey değildi demek!... Gecikmiş ve yürek paralayıcı bir pişmanlık duygusu içinde hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hermann bir şey söylemeden Liza'ya bakıyordu. O da ıstırap içindeydi. Fakat Hermann'ın katı yüreğine dokunan şey ne zavallı genç kızın gözyaşları, ne de acı çekerkenki o şaşılacak tatlılığıydı. Ölmüş kocakarıyı düşündükçe de vicdan azabı duymuyordu. Fenasına giden tek bir şey vardı: Ona zenginlik getirecek olan sırrın bir daha ele geçmezcesine yitip gidişi. Lizaveta İvanovna en sonunda:

- Siz bir canavarsınız! dedi. Hermann:

- Onun ölmesini istemiyordum, diye karşılık verdi. Tabancam dolu değildi. Sustular.

Sabah oluyordu. Lizaveta İvanovna eriyip tükenmekte olan mumu söndürünce, odası solgun bir ışıkla aydınlandı. Genç kız, ağlamaktan kızarmış gözlerini kuruladı ve Hermann'a baktı. Delikanlı kollarını kavuşturmuş, yüzünden düşen bin parça, pencere kıyısında oturmaktaydı. Şaşılacak kadar Napoleon'un portresini andırıyordu bu görünüşü. Bu benzerlik Lizaveta İvanovna'yı bile şaşırttı. Genç kız en sonunda:

- Evden nasıl çıkacaksınız? diye sordu. Sizi gizli bir merdivenden göndermeyi düşünüyordum. Fakat bunun için yatak odasının yanından geçmek gerekiyor, ben korkarım.

- Gizli merdiveni nasıl bulacağımı anlatın, ben kendim giderim.

Lizaveta İvanovna kalktı, komodinden bir anahtar çıkararak Hermann'a verdi ve merdiveni bulması için gerekli bilgileri ayrıntılı olarak anlattı. Hermann onun soğuk, uysal elini sıktı, eğik başına bir öpücük kondurdu ve çıktı. Kıvrımlı merdivenden inerek yeniden kontesin yatak odasına girdi. Ölmüş kocakarı taş kesilmişcesine oturuyor, yüzünde derin bir dinginlik okunuyordu. Hermann onun karşısında durdu, korkunç gerçeğe iyice

inanmak istercesine uzun süre kontese baktı. Sonunda, çalışma odasına girdi, duvar kâğıtlarının arkasından kapıyı el yardımıyla buldu ve garip duyguların etkisi altında heyecanlanarak karanlık merdivenden inmeye başladı. Belki de -diye düşünüyordu- bundan altmış beş yıl önce, yine bu saatte, yine bu merdivenden, kaftanı nakışlı saçları â l'oiseau royal (*) taranmış, -şimdi mezarında çoktan çürümüş olan-mutlu bir delikanlı üç köşeli şapkasını yüreğine bastırarak yine bu yatak odasına süzülmüştür... Onun yaşlanmış sevgilisinin yüreği de bugün çarpamaz olmuştu işte...Hermann merdivenin dibinde bir kapı gördü. Bu kapıyı da aynı anahtarla açınca, onu sokağa çıkaran bir aralıkta buldu kendini.

"Bu gece merhum Barones von W göründü bana. Beyazlar içindeydi ve 'Merhaba, bay danışman!' dedi. Swedenborg" (*)

Hermann o uğursuz geceden üç gün sonra, sabah saat dokuzda, kontesin ölüsüne

17

yasin okunacak olan Manastıra gitti. Pişmanlık duymuyordu ama, ona "Kocakarının katili sensin!" diye seslenip durmakta olan vicdanının sesini büsbütün susturmak da elinde değildi. Dindar bir adam olmamakla birlikte, bir yığın kör inanca sahipti. Ölü kontesin ona bir kötülük yapabileceğine inanıyordu. Bu bakımdan, kendisini bağışlatmak için cenaze törenine katılmaya karar verdi.Kilise doluydu. Hermann kalabalık insan yığını arasından kendisine güçlkle yol açabildi. Tabut, sırma işlemeli kadifeden bir kumaşla kaplı, gösterişli bir katafalkın üzerinde duruyordu. Merhume, kollarını göğsünde kavuşturmuş, başında dantelalı bir hotoz ve sırtında beyaz, atlas bir giysiyle yatmaktaydı. Ev halkı kuşatmıştı çevresini. Omuzları şeritli siyah kaftanları ve ellerinde mumlarla uşaklar, derin bir matem içinde akrabaları; çocukları, torunlar ve çocukların torunları. Kimse ağlamıyordu. Gözyaşı dökmek une affectation (*) olurdu çünkü. Kontes o kadar yaşlıydı ki, ölümü kimseyi üzmezdi. Zaten akrabaları çoktandır ölü sayıyorlardı onu. Genç bir papaz, cenaze töreni söylevini iradetti. Uzun yıllar boyunca sessiz ve duygulandırıncı bir biçimde Hristiyanca bir ölüm hazırlanan bu

dindar kadının semaya gürültüsüz patırtısız urucunu yalın ve dokunaklı sözcüklerle belirten vaiz; "O kutsal düşüncelere dalmış olarak karanlıklar içindeki güveyiyi beklerken, ölüm meleği gelip onu aldı." dedi. (**)

Sıra o hazin göreve gelmişti.Ölüyle önce akrabaları vedalaştılar. Sonra, yıllardır onların ölümlü eğlentilerine katılmış olan kişinin önünde eğilmeye gelmiş bir sürü konuk harekete geçti. Sonra da sıra hizmetkarlara geldi.

Katafalka en son yaklaşan kişi, merhumenin yaşıtı, yaşlı kahya kadın oldu. Koluna giren iki odalık kızın yardımıyla yürüyordu. Toprađa kadar eğilecek gücü yoktu. Fakat hanımının soğuk elini öperek birkaç damla gözyaşı akıtan tek kişi o oldu. Onun arkasından da Hermann tabuta yaklaşmaya karar verebildi. Toprađa eğildi ve çam dallarıyla kaplı soğuk döşemede bir süre öylece kaldı. Sonra merhumeninki kadar solgun bir yüzle kalkarak katafalkın basamaklarına yaklaştı ve başını eğdi... O anda ölü tek gözünü kırparak alaylı alaylı bakıyormuş gibi geldi ona. Hermann telaşla dönmeye çabaladı, ayağı sürçtü ve sırt üstü yere yuvarlandı. Gelip kaldırdılar. Aynı anda bayılan Lizaveta İvanovna'yı da kilise sahanlığına taşıdılar. Bu olay, kederli törenin görkemliliğini birkaç dakika için bozdu. Ziyaretçiler arasında boğuk bir mırıltı yükseldi. Merhumenin yakın akrabalarından zayıf bir mabeyinci, yanında duran bir İngiliz'in kulağına eğilerek, genç subayın kontesin gayrimeşru oğlu olduğunu fısıldadı. İngiliz de soğuk bir "Ya!" ile karşılık verdi buna. Hermann bütün gün kendini toparlayamadı. Yemeğini تنها bir meyhanede yiyerek, hiç adeti olmadığı halde, içindeki çarpıntıyı bastırabilmek için epeyce içki içti. Fakat şarap büsbütün karıştırdı aklını. Eve dönerek giysilerini bile çıkarmadan kendini yatağa attı ve derin bir uykuya daldı. Uyandığında geceydi. Odası ay ışığıyla aydınlanıyordu. Saate baktı: Üç çeyrek vardı. Uykusu kaşmıştı. Karyolanın üzerine oturarak yaşlı kontesin cenaze törenini düşünmeye başladı.

O sırada birisi sokaktan pencereye, Hermann'a baktı ve hemen kayboldu. Hermann'ın dikkatini bile çekmedi bu. Bir dakika sonra ön odanın kapısının açıldığını işitti. Hermann, her zamanki gibi kafayı tütülemiş olan emirlerinin gece gezintisinden döndüğünü düşündü. Fakat, yabancı bir ayak sesiydi bu. Birisi terliklerini sürüyerek geliyordu. Kapı açıldı, beyaz giysili bir kadın girdi içeri. Hermann yaşlı sütninesinin geldiğini sanarak onun bu saatte gelmesine şaşıp kaldı. Fakat beyazlı kadın kayarak ansızın Hermann'ın karşısında belirdi ve Hermann kontesi tanıdı: Kontes sert bir sesle:

- Kendi istemine aykırı olarak geldim buraya, dedi. Dileğini yerine getirmem emredildi. Arka arkaya kazanacak olan üç kart; üçlü, yedili ve bey'dir. Fakat bir günde sadece tek bir kart sürecek, ondan sonra da ömrünün sonuna kadar kumar oynamayacaksın. Beslemem Lizaveta İvanovna'yla evlenmen şartıyla da ölümümü sana bağışlıyorum... Bu sözleri söyleyip sessizce döndü, kapıya vardı, terliklerini sürüyerek gözden yitip gitti.

Hermann sofa kapısını çarparak kapanmasından çıkan sesi işitti ve birinin

sokaktan, yeniden kendisine, pencereye baktığını gördü. Hermann uzun süre aklını başına toplayamadı. Sonra öteki odaya geçti. Emireri yere uzanmış uyuyordu. Hermann güçlükle uyandırabildi onu. Emireri her zamanki gibi sarhoştı, doğru dürüst bir şey öğrenme olanağı yoktu ondan. Sofa kapısı sürmeliydi. Hermann odasına döndü ve gördüğü düşü bir yere yazdı.

- Bekleyin!

- Bana bekleyin demeye nasıl cüret edersiniz?

- Efendimiz, ben lütfen bekleyin dedim! (*)

Fiziksel dünyada iki eşyanın aynı anda aynı yeri kaplayamaması gibi, insan aklında iki saplantı yanyana yaşayamaz. Üçlü, yedili ve bey düşüncesi Hermann'ın muhayyilesinde ölü kocakarının hayalini az sonra bastırdı. Üçlü, yedili, bey! Bunlar delikanlının aklından çıkmıyor, dilinden düşmüyordu. Genç bir kız gördü mü: "Ne güzel endamı var!" diyordu, "Gerçek bir kupa üçlüsü." Kendisine "Saat kaç?" diye sorulduğunda, "Yediliye beş var!" diye karşılık veriyordu. Her göbekli adam ona bey'i anımsatıyordu. Üçlü ve bey, kılıktan kılığa girerek Hermann'ı uykusunda da izliyorlardı. Üçlü, karşısında görkemli bir çiçek gibi açıyor; yedili, gotik avlu kapılan; bey, muazzam bir örümcek kılığına giriyordu. Sonunda bütün düşünceleri tek bir noktada toplandı. Kendisine çok pahalıya oturan bu sırdan yararlanmak. İstifa ederek seyahate çıkmayı düşünmeye başladı. Paris'in açık kumarhanelerinde, büyülenmiş kader tanrıçasından bir hazine koparmak istiyordu. Fakat olaylar onu sıkıntıya girmekten kurtardı. Zengin kumarcılar Moskova'da ünlü Çekalinski'nin başkanlığında bir dernek kurmuşlardı. Ömrünü kumar masalarında geçirmiş olan Çekalinski, kazandığında bono kabul ederek, yitirdikleriniyse peşin parayla ödeyerek bir zamanlar milyonlarca ruble kâr etmişti. Yıllar boyunca edindiği deneyim ona arkadaşlarının güvenini sağlamış; kapısının herkese açık olup becerikli aşçısı, sevimliliği ve güler yüzlülüğü sayesinde de halkın saygısını kazanmıştı. Çekalinski, Petersburg'a geldi. Kumar uğruna baloları unutan, firavun oyununun heyecanını çapkınlığın zevkine yeğleyen gençler akın akın ona koştular. Hermann'ı Çekalinski'ye Narumov götürdü. Terbiyeli garsonlarla dolu odalardan geçtiler. Birkaç general ve gizli danışman vist oynuyorlardı. Kumaş kaplı divanlara yan gelip oturmuş olan gençler yiyip içiyor, pipolarını tütürüyorlardı. Ev sahibi konuk salonunda, çevresine yirmi kadar oyuncunun kümелendiği uzun bir masanın arkasına oturmuş banko tutuyordu. Son derece saygı değer görünümlü, altmış yaşlarında bir adamdı bu. Başı gümüş aklığında saçlarla kaplıydı. Dolgun ve canlı yüzünden iyi yüreklilik okunuyordu. Devamlı bir gülümsemenin canlandırdığı gözleri pırıl

pırıldı. Narumov ona Hermann'ı takdim etti. Çekalinski delikanlının elini dostça sıkarak kendi evindeymişçesine davranmasını rica etti ve yine kartları dağıtmaya koyuldu. Parti uzun sürdü. Otuzdan fazla kart vardı masada. Çekalinski her oyundan sonra oynucuların ellerini düzenlemelerine zaman bırakmak için bir süre duruyor, zararları not ediyor, oyuncuların isteklerini soruyor, nazik bir tavırla da bir kartın dalgın bir el tarafından kıvrılan ucunu düzeltiyordu. Nihayet parti sona erdi. Çekalinski kartları karıştırdı ve ikinci partiye hazırlandı. Hermann tam o sırada oynamakta olan şişman bir bayın arkasından elini uzatarak:

- İzninizle bir kâğıt da ben çekeyim, dedi.

Çekalinski gülümsedi ve emre amade olduğunu belirten bir tavırla, sessizce başını eğdi.

Narumov uzun süren orucuna son verişinden ötürü Hermann'ı gülerek kutlayıp ona iyi

bir başlangıç diledi.

Hermann koyduğu paranın miktarını tebeşirle kartının üzerine yazarak:

-Tamam! dedi.

Kasa sahibi gözlerini kırptırarak:

19

- Ne kadar efendimiz? diye sordu. Özür dilerim efendimiz, iyice seçemiyorum da. Hermann:

- Kırk yedi bin ruble! diye karşılık verdi.

Bu sözler üzerine bütün başlar bir anda çevrildi, bütün bakışlar Hermann'ın üzerinde toplandı. Narumov, "Çıldırdı seninki!" diye düşündü. Çekalinski yüzünden hiç eksik olmayan gülümsemesiyle:

- Özür dilerim, fakat biraz hızlı gittiniz, dedi. Kimse bir keresinde iki yüz yetmiş beş rubleyi aşmadı daha.

Hermann:

- Ne yapalım yani? diye karşı çıktı. Kartımı görüyor musunuz, görmüyor musunuz, onu söyleyin siz!

Çekalinski aynı uysal kabullenmiş tavrıyla başını eğdi:

- Size yalnız şunu bildirmek isterim ki, arkadaşlarımdan güvenine layık bir kimse olarak sadece peşin parayla oynayabilirim. Sözünüz benim yönümden şüphesiz ki senet değerindedir, fakat oyunun ve hesapların düzeni bakımından parayı kartınızın üzerine koymanızı rica edeceğim. Hermann cebinden bir çek çıkararak Çekalinski'ye verdi. Çekalinski kaçamak bir göz attıktan sonra çeki Hermann'ın kartının üzerine koydu. Kartları açtı. Sağa dokuzlu, sola üçlü düştü.

Hermann kartını göstererek:

- Benimki kazandı! dedi.

Oyuncular arasında bir mırıltı yükseldi. Çekalinski somurttu, fakat az sonra yeniden gülümser tavrını takındı. Hermann'a:

- Paranızı hemen emreder misiniz? diye sordu.

- Lütfedersiniz.

Çekalinski cebinden birkaç banknot çıkararak hemen hesabını temizledi. Hermann

paralarını alıp masadan ayrıldı. Narumov aklını başına toplayamıyordu.

Hermann bir

bardak limonata içti ve evine gitti.

Ertesi gün akşam üstü yeniden Çekalinski'nin solundaydı. Ev sahibi kart dağıtıyordu.

Hermann masaya yaklaştı. Oyuncular hemen yer açtılar. Çekalinski onu sevimli bir

tavırla selamladı. Hermann yeni partinin başlamasını bekledi, kartını çekti ve üzerine

kendi kırk yedi

bin rublesiyle birlikte dünkü kazancını da koydu. Çekalinski kartları açtı, sağa vale, sola

yedili düştü. Hermann yedilisini açtı. Herkesin ağzında bir "Ah!" sesi yükseldi.

Çekalinski açıkça bozuldu. Doksan dört bin rubleyi sayıp Hermann'a uzattı. Hermann

paraları soğukkanlılıkla aldı ve hemen çıkıp gitti.

Ertesi akşam yine masanın başına geldi. Herkes onu bekliyordu. Generaller ve gizli

danışmanlar bu olağanüstü oyunu görmek için kendi vistlerini bırakmışlardı.

Genç

subaylar divanlardan sıçrayıp indiler. Garsonların hepsi konuk salonuna dolmuştu.

Herkes Hermann'ın çevresini kuşattı. Öteki oyuncular kendi kartlarını sürmeyip

sabırsızlık içinde oyunun nasıl sonuçlanacağını merakla beklemeye koyuldular. Hermann

solgun, fakat hâlâ gülümsemekte olan Çekalinski'ye karşı tek başına oynamaya

hazırlanarak masanın başında duruyordu. Her biri birer deste kart açtı.

Çekalinski kartları karıştırdı. Hermann kartını çekti ve üstü banknotlarla dolu olarak

sürdü. Bir düelloya benziyordu bu. Her tarafı derin bir sessizlik kapladı. Çekalinski elleri

titreyerek kartları açtı. Sağa kız, sola bey düştü.

Hermann:

- Bey kazandı! diyerek kartını açtı. Çekalinski nazik bir tavırla:

- Kızınız kaybetti, dedi.

Hermann titredi. Önünde bey yerine bir maça kıızı duruyordu gerçekten de. Gözlerine inanamıyor, nasıl olup da yanıldığına akıl erdiremiyordu. O anda maça kıızı göz kırpıp

20

gülümsüyormuş gibi geldi ona. Korkunç bir benzerlik karşısında sarsıldı ve dehşet içinde:

- Kocakarı! diye haykırdı.

Çekalinski yitirilmiş banknotları önüne çekti. Hermann kıpırdamadan öylece duruyordu. Neden sonra masadan ayrıldığında, oyuncular:Yaman oynadı! diye yüksek sesle düşüncelerini belirttiler. Çekalinski yeniden kartları karıştırdı. Oyun eski düzenini aldı.

SONUÇ

Hermann aklını oynattı. Obuhov Hastanesi'nin 17 numaralı koğuşunda yatıyor ve hiçbir soruya karşılık vermeyip olağanüstü bir çabuklukla "Üçlü, yedili, bey! Üçlü, yedili, kıızı!" diyerek oynayıp duruyor. Lizaveta İvanovna çok sevimli bir delikanlıyla evlendi. Bir yerde memur olan bu gencin iyi bir geliri var. Kendisi yaşlı kontesin eski kahyasının oğludur. Lizaveta İvanovna yoksul bir akraba kıızını yanına almış büyütüyor. Tomski süvari yüzbaşısı oldu, Prenses Polina ile evleniyor.

-son-

www.iskenderiyekutuphanesi.com